

Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Kitap Setleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Elif BAKAR¹
Özgül KELEŞ²
Melih KOÇAKOĞLU³

Geliş Tarihi: 13.04.2007

Yayına Kabul Tarihi: 17.11.2008

ÖZET

Bu çalışma, ilköğretim 6. sınıfta okutulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na yeni öğretim programlarına göre hazırlanmış fen ve teknoloji dersine ait kitap setleri hakkında, bu kitap setlerinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Kitap setleri (Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı) ile ilgili olarak içerik, görsel tasarım ve görsel unsurlar, ölçme ve değerlendirme ile dil ve anlatım açılarından öğretmen görüşlerinin alınacağı bir anket hazırlanmıştır. Görüşleri alınan öğretmenler farklı illerde görev yapan 38 fen ve teknoloji öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda kitap setleriyle ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular çözüm önerileriyle birlikte sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fen ve Teknoloji, Kitap Setleri, Öğretmen Görüşleri

Evaluation of the Teachers' Views about Grade 6th Science and Technology Text Book Set

ABSTRACT

This study has been done in order to get teachers' views about Science and Technology Text Book Set which prepared according to new teaching program for 6th grade. A questionnaire related to book set's (Student Text Book, Student Work Book and Teacher Guide Book) content, visual design, assessment and language was prepared to get teachers' views about these subjects. The 38 science education teachers were working in different cities. And the evaluation of book set was made according to the teachers viewpoints. The findings were presented with alternative solutions for the problems.

Keywords: Science and Technology, Book Set, Teachers' Views

GİRİŞ

Sürekli değişip gelişmekte olan bilgi ve teknolojilere zamanında ulaşabilmeleri için öğrencilerin günün şartlarına göre eğitilmeleri gerekir. Eğitimin vazgeçilmez temel unsurları ise program, öğrenci ve öğretmendir. Öğretmenler, öğrencilere istedik davranışları eğitim programları yolu ile kazandırır (Demirel, 1999). Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan kesim, öğretim programıdır. Öğretim programı, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik programdır. Öğretim, öğrenme süreçleriyle ilgili tüm faaliyetleri kapsar (Küçükahmet, 2005).

Günümüzde fen ve teknoloji alanındaki gelişmeler öğrencilerin bilimsel sorunlardan haberdar olmalarını gerektirmektedir. Böylece bireyler olayların altındaki nedenleri araştırarak, sorgulayarak ve gerekli olabilecek

¹ MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü, elifbakar@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, ozgulkeles@gmail.com

³ MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü, melihkocakoglu@gmail.com

çözüm yollarını üreterek ülkelerine yararlı hale gelebilirler. Bu durum ancak eğitim sisteminin çağın beklentilerine göre düzenlenmesiyle mümkündür. Çağdaş eğitim programlarının geliştirilmesi bu düzenlemenin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Varış, 1996).

Son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitimde önemli değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliğin birleştiği ortak nokta öğrencilerin bilgi düzeyini artırırken öğrendiklerini günlük hayatlarıyla ilişkilendirebilmeleri konusunda daha başarılı olmalarını sağlamaktır.

Günümüzde edindiğimiz bilgiler sürekli artarken teknolojik yenilikler de büyük bir hızla ilerlemektedir. Böyle bir durumda toplumların geleceği açısından fen ve teknoloji eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla bütün toplumlar sürekli olarak fen ve teknoloji eğitiminin kalitesini artırma çabası içindedir.

Küreselleşme, uluslararası ekonomik rekabet, hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler gelecekte de hayatımızı etkilemeye devam edecektir. Bütün bunlar dikkate alındığında ülkeler, güçlü bir gelecek oluşturmak için her vatandaşın fen ve teknoloji okuryazarı olarak yetişmesinin gerekliliğinin ve bu süreçte fen derslerinin anahtar bir rol oynadığının bilincindedir. Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu; bireysel farklılıkları ne olursa olsun bütün öğrencilerin fen ve teknoloji okuryazarı olarak yetişmesidir (MEB, 2005).

Yeni program geliştirme çalışmalarında öğretmenlerin tutum ve görüşlerinin son derece önemli olduğu belirtilmektedir (Schremer,1991; aktaran; Karatepe ve diğerleri, 2004). Huinker ve Madison (1997), fen bilgisi eğitimi alanındaki bir çalışmada; öğretmenlerin fen bilgisine ve fen bilgisi öğretimine karşı tutum ve inançlarının onların fen bilgisi öğretmedeki davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

Öğretmenler eğitim ve öğretimin belirlenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesinde ve başarıya ulaşmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu yüzden hazırlanacak programların hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarında özellikle öğretmenlerin görüşleri alınmalıdır. Öğretmenlerin sınıfta bizzat uyguladıkları program hakkında tespit ettikleri aksaklık veya eksiklikler hakkındaki görüşlerine başvurulmalıdır. Zira öğretmenler, programın teori ve uygulaması arasındaki problemlerin giderilmesini sağlayıp, bu konudaki boşluğu en iyi şekilde doldurabilenlerdir (Elbaz, 1991; aktaran Karatepe ve diğerleri, 2004).

Yeni öğretim programının uygulanmasında öğretmenlerden: fen öğrenmeye elverişli ve destekleyici bir ortam oluşturmaları, öğrencilerin motivasyon, ilgi, beceri ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmaları, öğrencilerin zayıf ve güçlü yanlarını tespit ederek uygun sınıf içi ve dışı öğrenme ortam, metot ve etkinliklerini sağlamaları ve uygulamada öncülük etmeleri (eğitim koçluğu), öğrencilerin ileri sürülen alternatif düşünceler üzerinde düşünmelerini, tartışmalarını ve değerlendirmelerini teşvik etmeleri, öğrencilere yapılandırdıkları yeni kavramları farklı durumlarda kullanma fırsatları vermeleri beklenmektedir (MEB, 2005).

Toplum ve çevre kalkınmasının temeli, aslında ilköğretim çağında fen bilgisi dersleri ile atılır. Bu derste çocuklar, içinde yaşadıkları fen ve tabiat dünyasını bilimsel yönden ele alıp incelerler (Akgün, 1996; aktaran; Ünsal ve Güneş, 2003).

Eğitim sistemimizde, ilköğretim okulları ve liselerde öğrencilerin fen derslerindeki başarılarının artırılması konusuna gittikçe artan bir önem verilmektedir (Demircioğlu ve Geban, 1996; aktaran Ünsal ve Güneş, 2003). Bu amaca ulaşma yolunda, ders kitapları önemli rol oynamaktadır.

Ders kitapları öğretim programlarının uygulanmasında en çok başvurulan ders aracıdır. Çok kullanılmasının sebebi öğretim programının bütün öğelerini içermesi özelliğinin olmasıdır (Büyükan, 2003).

Program geliştirme, değerlendirme olmadan tamamlanamaz (Bilen, 1999). Bu gereğe inanan yazarlar, değerlendirmenin eğitim sürecinin vazgeçilmez bir basamağı olduğunda birleşmektedir (Bayrak ve Erden, 2007). Bu nedenle programların ve dolayısıyla ders kitaplarının niteliği konusunda yapılacak değerlendirmeler eğitim sisteminin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

İlköğretim, okumayı sevme ve iyi okuma alışkanlığı kazanmada başlangıç dönemidir. Bu nedenle ilköğretim çağındaki çocuklar için yazılacak ve basılacak kitapların niteliğine büyük özen gösterilmelidir (Kılıç ve diğerleri, 2001; aktaran; Ünsal ve Güneş, 2002).

Fen eğitiminde başarı; öğretmen, öğrenci ve eğitim teknolojilerinin bir arada ve uyumlu koordinasyonun yanında ders kitaplarının içeriğine, eğitimsel tasarımına ve fiziksel özelliklerine de bağlıdır. Yapılan araştırmalar öğrencilerin ders kitabını neredeyse bütün bilgilerin kaynağı olarak gördüklerini, ders kitaplarını bütün bilimlerin kendisinde tecrübe edilebileceği bir araç olarak algıladıklarını; hatta öğrenci velilerinin bile ders kitaplarını öğretimin merkezine koyduklarını ve ders kitaplarının öğrenci ödevlerinde kullanılmadığı takdirde velilerin bu duruma tepki gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır (Soong&Yager, 1993; aktaran; Kanlı ve Yağbasan, 2004).

YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan fen ve teknoloji dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yenilenen fen ve teknoloji dersi öğretim programının tanıtımı ile ilgili Erzurum'da düzenlenen hizmet içi seminer kursuna katılan 38 fen ve teknoloji öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin yeni programla ilgili görüşlerinin alınması da programın uygulayıcısı ve ayrıca program tanıtımı seminerine katılımcı olmalarından dolayı ayrı bir önem arz etmektedir. Buna göre öğretmenlerin kitap setlerinin içeriği, görsel tasarım ve görsel unsurları, ölçme ve değerlendirme boyutu ile dili ve anlatımı açılarından görüşleri belirlenmiş ve elde edilen bulgular gerekli çözüm önerileriyle sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı ve Veri Analizi

Bu çalışma, öğretmenlerin 6. sınıf Fen ve Teknoloji Dersi için kullandıkları MEB tarafından hazırlanan kitap setleri (Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı) ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla geliştirilen bu ankette yer alan maddelerin hazırlanması sırasında kitap yazarlarının ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur.

Öğretmenlerin fen ve teknoloji dersi öğretim programı ve kitap setleri konusunda görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanan ankette yer alan sorular iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde fen ve teknoloji dersi öğretim programına göre hazırlanmış kitap setlerine ilişkin 33 soru yer almaktadır. Bu sorulara öğretmenlerin verecekleri yanıtlar için üçlü likert tipi ölçek (Likert tipi ölçek evet, kararsız ve hayır şeklinde derecelendirilmiştir.) kullanılmıştır. Bu soruların ardından öğretmenlere kitap setlerine ilişkin görüşleri yazılı bir şekilde ifade edebilecekleri üç açık uçlu soru yöneltilmiştir. Anketin ikinci bölümünde öğretmenlere fen ve teknoloji öğretim programı hakkında 14 soru yer almaktadır. Bu sorulara öğretmenlerin verecekleri cevaplar için üçlü likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu soruların ardından öğretmenlerin fen ve teknoloji dersi öğretim programı konusunda görüşlerini yazılı bir şekilde ifade etmeleri için 3 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu ankette yer alan sorulara verdikleri cevapların yüzde değerleri belirlenmiştir. Nitel verilerin analizi için öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar betimsel analiz metoduyla çözümlenmiştir.

BULGULAR

Görüşleri alınmak üzere farklı illerde görev yapan ve ilköğretim 6. sınıfların fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinden 38 kişiye uygulanan anket sonucunda aşağıda belirtilen bulgular elde edilmiştir.

Öğretmenlerin ders kitap setlerinin yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu hakkında sorulan sorulara verdikleri cevaplar Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: *Kitap Setlerinin Yapılandırmacı Yaklaşıma Uygunluğu İle İlgili Öğretmen Görüşleri*

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Kitap seti programın felsefesine göre hazırlanmış	97,37	2,63	-
Kitap setinde işleniş ve planlama yapılandırmacı yaklaşıma uygun	92,11	5,26	2,63
Bilgi etkin bir yapılandırma süreci içerisinde sunulmuş	78,95	7,89	13,16

Tablo 1’den de görüldüğü gibi öğretmenler kitap setinin yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu konusunda yüksek oranda bir görüş birliği içindedirler. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin %97,37’si kitap setinin programın felsefesine göre hazırlandığını, %92,11’i kitap setinde işleniş ve planlamanın yapılandırmacı yaklaşıma uygun olduğunu, %78,95’i ise bilginin etkin bir yapılandırma süreci içinde sunulduğunu ifade eden seçeneği işaretleyerek bu konudaki görüşlerini bildirmişlerdir.

Kitap setinde yer alan etkinliklerle ilgili olarak öğretmen görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: *Kitap Setlerindeki Etkinliklerle İlgili Öğretmen Görüşleri*

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Kitaptaki etkinlikler öğrencilerin aktif katılımını sağlıyor	81,58	15,79	2,63
Etkinliklerin süresi yeterli	23,68	65,79	10,52
Etkinlikteki araç ve gereçler kolay bulunabilir	71,05	15,79	13,16
Etkinlikler öğrencileri bireysel, grup ya da gruplar arası çalışmalara yönlendirecek şekilde hazırlanmış	89,47	5,26	5,26
Etkinliklerde öğrenci merkezli stratejiler (sorgulama, keşfetme, problem temelli öğrenme vb.) kullanılmış	92,11	7,89	-

Tablo 2’de yer alan bulgular incelendiğinde kitap setlerinde yer alan etkinliklerle ilgili olarak öğretmenlerin etkinlikleri öğrenci merkezli ve kolay uygulanabilir buldukları anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenlerin büyük bir kısmı (% 65,78) etkinliklerin sürelerinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bunun sebebi, öğretmenlerin yeni sistemde tüm etkinlikleri yaptırmaya çalışmalarıdır. Ayrıca etkinlik temelli hazırlanan yeni kitaplara adaptasyon süreci bakımından da bazı zorluklar bulunmaktadır.

Öğretmenlerin Bilimsel Süreç Becerileri (BSB), Fen Teknoloji Toplum Çevre (FTTÇ) ve Tutum ve Değer (TD) kazanımları ile ilgili görüşleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: BSB, FTTÇ ve TD Kazanımları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Etkinliklerde BSB, FTTÇ ve TD kazanımlarına yeterince yer verilmiş	92,11	5,26	2,63
FTTÇ konuları öğrencilerin ilgilerini çekebilecek nitelikte	94,74	2,63	2,63
TD kazanımlarına metinlerin içeriğinde yer verilmiş	81,58	2,63	15,79
TD kazanımlarına kitaplarda yer verilmesi öğrencilerin kendileri, toplum ve çevreleri için tutum ve değer geliştirmelerini etkilemekte	76,32	5,26	18,42

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu BSB, FTTÇ ve TD kazanımlarının kitaplarda işlenmiş olduğunu belirtmektedirler.

Öğretmenlerin kitaplardaki görsel tasarım ve görsel unsurlarla ilgili düşünceleri ise Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Görsel Tasarım ve Görsel Unsurlarla İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Kitaptaki resim ve fotoğraflar öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun	86,84	7,89	5,26
Görsel materyaller metinlerin içeriğini destekliyor, görsel materyallerin baskısı net	73,68	18,42	7,89
Bu seviyede görsel materyal olarak resimlerden daha çok fotoğraflara yer verilmeli	63,16	28,95	7,89
Kitabın tasarımı kitaba ilgi ve çekicilik katıyor	78,95	15,79	5,26

Kitap setlerinin görsel tasarımı ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kitapların görsel tasarımını beğendiği söylenebilir. Kitapta görsel tasarımın geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapılması ile bu oranların daha da yüksek çıkacağı aşikârdır.

Öğretmenlerin kitap setinde yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile ilgili görüşleri Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Kitap Setindeki Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Kitaptaki sorular hazırlanırken ölçme ve değerlendirme teknikleri dikkate alınmış	89,47	2,63	7,89
Merak uyandırıcı, günlük hayatla ilişkilendirilmiş, öğrencileri araştırma ve sorgulamaya yönelten sorulara yer verilmiş	81,58	13,16	5,26
Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yeterince yer verilmiş	81,58	13,16	5,26
Performans ödevleri öğrenci seviyesine uygun	86,84	5,26	7,89
Proje ve performans ödevlerinin sayısı yeterli	73,68	21,05	5,26
Değerlendirme ölçeklerinin kullanımı kolay	44,74	34,21	21,05

Tablo 5'te yer alan bulgulara göre öğretmenlerin kitap setinin ölçme değerlendirme tekniklerine uygun olarak, çeşitlilik arz eden ve öğrencinin motivasyonunu sağlayıcı bir içeriğe sahip olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Proje ve performans ödevlerinde ise öğrenci seviyesine uygunluk ve sayı yeterliliği yüksek oranda görülmektedir. Fakat değerlendirme ölçeklerinin kullanımı konusunda öğretmenlerin ancak yarısından azı zorlanmamaktadır. Bu konu kitap yazarları tarafından dikkate alınmalıdır. Ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanımı konusunda Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda daha fazla bilgi verilebilir.

Öğretmenlerin kitap setinde öğrencilerin bireysel farklılıklarına yönelik görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: *Kitap Setindeki Bireysel Farklılıklara İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Öğretmen Görüşleri	Evet (%)	Hayır (%)	Kararsız (%)
Öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınmış	81,58	7,89	10,53
Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmış	71,05	26,32	2,63

Öğrencilerin bireysel farklılıkları ile ilgili olarak öğretmenlerin % 81,58'i kitap setinin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğunu belirtirken % 71,05'i ise bireysel farklılıkların dikkate alındığı görüşünü ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin ankette yer alan sorulara verdikleri sorular dışında araştırmaya katılan öğretmenlere fen ve teknoloji dersi öğretim programı ve kitap setleri konusunda açık uçlu sorular yöneltilerek görüşme yapılmıştır. Fen ve teknoloji dersi öğretim programı konusunda 3; kitap setleri konusunda 3 açık uçlu soru olmak üzere toplam 6 soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bazılarının fen ve teknoloji programı konusunda kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar şöyledir;

1. soru: "Fen ve teknoloji dersi öğretim programının etkili olduğuna inanıyor musunuz? Neden?"

"Öğretim programı etkili. Özellikle ön bilgilerin ortaya çıkarılması konusunda başarılı olduğuna inanıyorum."

"Öğretim programı eski programa göre daha etkili. Büyük özveri ve çalışma ile hazırlanmış. 3-4 yıl sonra mükemmel bir şekilde uygulanacağını düşünüyorum."

"Öğretim programı 40 dakikalık bir ders için fazla ayrıntılı, detaylı ve formalitesi çok. Uygulamada hala zorlanılıyor. Zihinlerimizde soru işaretleri var."

"Programın etkili olabilmesi için il genelinde yapılan seviye tespit sınavlarının kaldırılması gerektiğini düşünüyorum. Sınavlar programın uygulanışını kesintiye uğrattıyor."

"Öğretim programı etkili, öğrencileri aktif hale getiriyor. Bu sayede araştıran, sorgulayan çocuklar yetiştireceğime inanıyorum."

"Yeni programın eskisine göre daha aktif öğrenme sağladığı bir gerçek. Öğrencilerin fikirlerini rahatlıkla ifade etmelerine olanak sağladığı için öğrencilerin derse katılımını artırıyor."

"Program temelde öğrenci merkezli hazırlanmış ama öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu, ülke şartları ne kadar dikkate alınmış bu konuda şüphelerim var. Bu programla yetişen öğrencilerin çocuklarına aynı program uygulanırsa bu programın başarısı görülebilir. Bu öğretim programı meyvesini ancak 15 yıl sonra verebilir. Çünkü önce bu programın savunduğu felsefenin toplumda benimsenmesi gerekiyor."

“Program bilgi aktarma yönüyle oldukça sadeleştirilmiş. Bu programın tam bir değişim olduğunu farkeden bunu benimseyen bireylerin başarılı olacaklarına inanıyorum.”

“Öğretim programı biraz daha net ifade edilmeli.”

“Programlar konusunda öğretmenler kısmen yetersiz olduğu gibi okul idaresi de bu değişimden tam anlamıyla haberdar değil.

Öğretmenlerin yenilenen fen ve teknoloji dersi öğretim programlarının etkililiği konusundaki ifadeleri incelendiğinde programın etkili olduğu, aktif öğrenmeyi sağladığı, öğrencilerin sorgulama ve iletişim becerilerini geliştirdiği fakat uygulama esnasında ders saati, okul yöneticileri ve öğretmenlerin program felsefesinin tam olarak anlatılamaması, sınav sistemi gibi konuların dikkate alınması gerektiği konularında görüşler sundukları görülmüştür.

2. soru: “Fen ve teknoloji dersi öğretim programında gördüğünüz en büyük eksiklikler nelerdir?”

“Programın uygulamasına yönelik yeterli alt yapı çalışmasının yapılmaması en büyük eksikliklerden birisidir.”

“Öğretim programı uzmanlar tarafından uygulamalı olarak bu programın uygulayıcılarına örnek uygulamalarla tanıtılmamıştır.”

“Program karışık, detaylı ve formalitesi çok.”

“Program tanıtımı müfettişler tarafından değil, programı hazırlayanlar tarafından yapılmalıdır. Tanıtımlar karşılıklı diyaloglar ve soru-cevaplar şeklinde düzenlenmelidir.”

“Öğretim programında çok fazla etkinlik olması zaman ve değerlendirme konusunda sorunlar yaratmaktadır.”

“En büyük eksiklik yapılandırmacı yaklaşım felsefesinin uzmanlar tarafından öğretmenlere yeterince aktarılmamasıdır.”

“En büyük eksiklik sınıf mevcudunun bu sistemin uygulanışına elverişli olmamasıdır.”

“Öğretim programı diğer derslerin programı ile paralellik göstermiyor.”

“Okul idarecileri öğretim programının genel felsefesi v uygulamaları konusunda bilgilendirilememiştir.”

“Okulların fiziki alt yapıları program uygulanmaya başlanmadan önce düzenlenmeli daha sonra program uygulamaya konulmalıydı.”

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde fiziki alt yapı yetersizliği, yenilenen programların felsefesinin tam olarak programın uygulayıcılarına tanıtılmaması, etkinlik sayıları ve ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılacağı konularında eksiklikler görüldüğü ifade edilmiştir.

3. soru: “Yenilenen fen ve teknoloji dersi öğretim programıyla ilgili ihtiyacınız olan öncelikli olarak verilmesi gereken hizmet içi kurslar neler olabilir?”

Öğretmenler fen ve teknoloji dersi öğretim programının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için ölçme-değerlendirme, proje geliştirme ve hazırlama, laboratuvar araçlarını etkili kullanma, bilişim teknolojilerini etkili kullanma, sunu hazırlama, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, öğretim materyalleri hazırlama, drama konularında hizmet içi kurslara katılmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşler öğretmenlerin yenilenen fen ve teknoloji dersi öğretim programını eksiksiz bir şekilde uygulayabilmeleri amacıyla kendi gelişimlerini destekleyecek, mesleki becerilerini geliştirmelerine yarayacak hizmet içi seminerlere ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin bazılarının fen ve teknoloji dersi kitap setlerine ilişkin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar şöyledir;

1. soru: Kitapların baskı kalitesi ve görselliği konusunda neler düşünüyorsunuz?

“Kitap baskısı daha iyi olabilirdi. Cildi daha kullanışlı olmalıdır.”

“Kitaplarda yer alan üç boyutlu görseller 7. sınıftan itibaren kullanılsa daha iyi olabilir. Bazı öğrenciler küçük yaşlarda üç boyutlu görselleri anlamada zorluk çekiyor.”

“Kitaplarda yeterince görsel öğelere yer verilmiş ve dikkat çekici.”

Öğretmenlerin kitapların baskı kalitesi ve görselliği konusundaki görüşleri incelendiğinde kitap setlerinin sayfa sayısının fazla olmasından dolayı cilt ve baskı kalitesi konusunda sorunlar olduğu; bu konuda baskı kalitesinin artırılması ve ciltlemenin daha iyi olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin kitap setleri görsel öğeler açısından dikkat çekici buldukları fakat bazı görseller seçilirken öğrencilerin yaşları ve algılama düzeylerinin dikkate alınması gerektiği konusunda görüşlere yer verilmiştir.

2. soru: Kitap setlerinin uygulanması konusunda karşılaştığınız problemler nelerdir?

“Kitaplarda çok fazla etkinlik var, fotokopi yaparak dağıtmak zorunda kaldığımız için kağıt israfına sebep olmaktadır.”

“Kitaplarda bazı konularda eski kitaplarda olduğu gibi bilgi öğrenciye doğrudan verilmiş. Öğrencilerin bu bilgilere ulaşması sağlanabilirdi.”

“Etkinlikler çok zaman alıyor ama sonuçları çok etkili.”

“Etkinlikler için gerekli materyaller okulumuzda yok. En önemli etkinlikleri yapamıyoruz. Etkinli süreleri yetmiyor, etkinlikleri atlamakta istemiyorum.” *“Alternatif etkinlikler öğrenci çalışma kitaplarında yok. Okulların büyük çoğunluğu da fotokopi makinesine sahip değil. Bu durumun göz önünde bulundurulması gerekirdi.”*

“Kitaplarımız gayet güzel. Tek sorun sınıfların kalabalık oluşu”

“BSB(Bilimsel süreç becerileri),FTTÇ (Fen, teknoloji, toplum çevre) ve TD (tutum ve değer) kazanımları kitap setleri içinde daha anlaşılır verilmeli.”

“Öğretmen kılavuz kitabındaki yazı puntosu çok küçük. Küçültülmüş sayfaları okumakta zorlanıyoruz.”

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde kitap setlerinin uygulanmasına ilişkin yaşanan problemlerin sınıf mevcudu, etkinlik sayısı ve etkinliklere ayrılan süre ve okullarda etkinliklerin yapılması için gerekli materyallerin bulunmaması başlıkları altında toplandığı görülmektedir.

3. soru: Kitapların etkili kullanımını artırmak amacıyla kitap yazarlarına önerileriniz nelerdir?

“Öğretmen kılavuz kitabında defter kullanımına yönelik bilgiler olabilirdi. Veliler sınav sistemi konusunda resmi yazışmalarla bilgilendirilmelidir.”

“Öğretmen kılavuz kitabında yer alan bazı alternatif etkinlikler renkli hazırlanmış, öğrencilere fotokopi ile dağıtıp çoğaltma konusunda problemler yaşanmaktadır.”

“Öğrenci çalışma kitabı sayfaları koparılmaya müsait olmalı. Öğrenciler etkinliği daha önceden görmemeli. Öğretmen gerekiyorsa bu etkinliklerle ilgili olarak ön hazırlık yaptırmalı.”

“Öğretmen kılavuz kitaplarında ölçme-değerlendirme konusunda ayrıntılı açıklamalara yer verilmemiştir.”

“Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene daha çok bilgi verilmeli ve ilgili konularda yeterince aydınlatılmalıdır.”

“Kitapta konu ve ünite sonlarına öğrencilere araştırma yapabilecekleri sorular, konuya ilişkin ilginç bilgiler verilebilir. Konu aralarında yeni sınav sistemine uygun test soruları da yer alabilir.”

Öğretmenlerin bu konuda verdikleri cevaplar incelendiğinde özellikle öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi gerektiği ve kitapların yeni sınav sistemi göz önünde bulundurularak ölçme-değerlendirme açısından zenginleştirilmesi konusunun ön plana çıktığı görülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kitaplar, öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına ve daha sistematik sunmasına imkân verir; ancak öğretmen, derste kitabın tutsağı olmaması gerektiğini bilmelidir. Bu bağlamda, sınıfın öğretmeni kitabın yazarı değil, kendisidir. Öğretmenler, dersleriyle ilgili olarak, öğrencilerine bir ya da daha fazla kitap önerebilirler; ancak öğrencilere önerilecek kitapların ilgi çekici olmalarına özen gösterilmelidir. Öğrenciler, günlük dille yazılmış, kısa cümle ve paragraflı, uygun resimlerle süslü kitapları okumaktan hoşlanırlar. Öğrencilerden kolaylıkla bulamayacakları ya da alamayacakları kitapları sağlamalarını istemek onları zor durumda bırakacaktır. Kitaplar, öğrenciler açısından da çok yararlı materyallerdir. Kitap sayesinde öğrenci, öğretmenin anlattıklarını, istediği zaman, istediği yerde ve istediği tempoda tekrar etme imkânına kavuşur (Küçükahmet, 2000).

Bu nedenle yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanan kitap setlerinin değerlendirilmesi amacıyla öğretmen görüşlerinin alındığı bu çalışmadan elde edilen bulguların ışığında öğretmenlerin kitap setlerini beğendikleri ortaya çıkmaktadır. Buna göre kitapların içerik, görsel tasarım, ölçme ve değerlendirme ile anlatım yönünden uygun olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin eleştiri yaptıkları noktalar ise etkinliklerin süresinin yetersizliği, görsel unsurlar olarak fotoğraflara daha çok yer verilmesi gerektiği ve ölçme değerlendirme araçlarının kullanımı konusunda bazı zorluklarla karşılaşılmasıdır. Bu amaçla Öğretmen Kılavuz Kitabı'na etkinliklerin tamamının yapılmak zorunda olunmadığı ve sınıfın düzeyine uygun etkinliklere önem verilmesi gerektiği konusuna vurgu yapılmalıdır. Öğretmenlere ölçme ve değerlendirme konusunda ek bilgilere ulaşabilecekleri kaynaklar açıklanmalıdır. Görsel materyallerden kaynaklanan sorunlara ise baskı kalitesinin neden olabileceği göz ardı edilmemelidir.

EARGED tarafından hazırlanan Kasım-2006 raporunda öğretmenlere ölçme ve değerlendirme konusu başta olmak üzere yeni programı tanıtıcı nitelikte uygulamalı seminerlerin yapılmasının yararlı olacağı önerisi yapılmıştır. Ayrıca raporda görüşleri alınan öğretmenlerin üçte birinin, verilen sürelerin ünitelerdeki etkinlikler ve kazanımların gerçekleştirilebilmesi için yetersiz olduğunu belirttikleri yer almaktadır. Süre konusundaki farklı görüşlerin kaynağının belirlenerek giderilmesinin yararlı olacağı belirtilmektedir.

Yapılan çalışmaya göre öğretmenlerin kitap setlerinin geneline ilişkin olumlu görüş bildirmeleri kitapların yazılmasında titiz bir çalışmanın olduğunu göstermektedir. Ders kitabı setleri ile ilgili olarak öğretmenler tarafından yapılan eleştiriler dikkate alınarak güncelleme çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar öğrencilerimizin daha kaliteli kitaplara ulaşmalarını ve böylece fen ve teknoloji okuryazarı olmaları yolunda bir adım daha ilerlemelerini sağlayacaktır. Bundan sonra bu alanda yapılacak çalışmalar için öğrencilerin ve velilerinin kitaplarla ilgili görüşlerinin alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Bayrak, B. ve Erden, A. M., (2007). "Fen Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 15, No 1, 137-154.
- Bilen, M., (1999) *Plandan Uygulamaya Öğretim*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyükalın, S. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, (Ed. Cemalettin Şahin), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1999) *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- EARGED, (2006) Temel Eğitime Destek Programı Çerçevesinde Hazırlanan İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı İle İlgili Değerlendirme Raporu.
- Huinker, D. ve Madison, S. K. (1997). "Preparing efficacious elementary teachers in science and mathematics: The influence of methods courses", *Journal of Science Teacher Education*, 8, 107-126.
- Kanlı, U. ve Yağbasan R. (2004). "Proje-2061'in Işığında Fizik Ders Kitaplarının Eğitimsel Tasarımına Eleştirel Bir Bakış", *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı 2, 123-155.
- Karatepe, A. ve diğ. (2004). Fen Bilgisi Öğretimi Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mevcut Fen Bilgisi Müfredat Programının Amaçlar Boyutunda Uygunluğu Konusunda Öğretmen Görüşleri, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, Cilt 5, Sayı 2, 165-175.
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, 16. Baskı Ankara: Nobel Dağıtım.
- MEB. (2005) *Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı (6, 7 ve 8. Sınıflar)* Taslak Basım.
- Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2002). "Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak M.E.B İlköğretim 4. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış", *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt 22, Sayı 3 107-120.
- Ünsal Y. ve Güneş, B. (2003). "İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabının Fizik Konuları Yönünden İncelenmesi", *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 3. 115-130.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Alkım Yayıncılık.